

บทที่ 3

แผนการทดลองและการดำเนินการวิจัย

การทดลองกระทำที่ห้องปฏิบัติการมูลฝอย ภาควิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และห้องปฏิบัติการสิ่งแวดล้อม โรงงานไทยโพรเท็กซ์ไทล์มิลล์ จำกัด อำเภอ นครชัยศรี จังหวัดนครปฐม

3.1 แผนการทดลอง

การวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาความสามารถในการดูดซับและประสิทธิภาพในการลดสีและซีไอดี ออกจากน้ำทิ้งของโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอด้วยกระบวนการดูดซับ โดยใช้น้ำสารดูดซับ 5 ชนิด คือ ถ่านกัมมันต์ ถ่านกะลา ถ่านชานอ้อย ถ่านกัมมันต์ผสมถ่านกะลา และถ่านกัมมันต์ผสมถ่านชานอ้อย โดยการผสมจะใช้สัดส่วนร้อยละ 50 ของทั้งหมดระหว่างถ่านกัมมันต์ – ถ่านกะลา และถ่านกัมมันต์ – ถ่านชานอ้อย ซึ่งในการทดลองจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังต่อไปนี้ คือ

1. การศึกษาลักษณะทางกายภาพของสารดูดซับ
2. การศึกษาความสามารถในการดูดซับของถ่านกัมมันต์ ถ่านกะลา ถ่านชานอ้อย โดยทดสอบไอโซเทอมการดูดซับแบบฟรุนดลิช (Frundlich Isotherm)
3. การศึกษาประสิทธิภาพในการดูดซับของสารดูดซับ 5 ชนิด คือ ถ่านกัมมันต์ ถ่านกะลา ถ่านชานอ้อย ถ่านกัมมันต์ผสมถ่านกะลา และถ่านกัมมันต์ผสมถ่านชานอ้อย โดยทำการทดลองโดยใช้ถังดูดซับแบบแท่ง (Adsorption Isotherm) ทำการป้อนน้ำเสียอย่างต่อเนื่อง

3.1.1 ลักษณะทางกายภาพของสารดูดซับ

นำสารดูดซับที่ได้ทำการคัดขนาดและทำความสะอาดแล้วไปวิเคราะห์หาลักษณะทางกายภาพที่สำคัญ คือ พื้นที่ผิว (Surface Area) , ปริมาตรโพรง (Pore Volumn) , ขนาดโพรงเฉลี่ย (Average Pore Size) , ขนาดประสิทธิผล (Effective Size) , สัมประสิทธิ์ความคงตัว (Uniformity Coefficient) โดยทำการวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพโดยวิธีการดังต่อไปนี้

- พื้นที่ผิว (Surface Area)
- ปริมาตรโพรง (Pore Volumn)

- ขนาดโพรงเฉลี่ย (Average Pore Size)

วิเคราะห์โดยใช้เครื่อง Specific Surface Area Analyzer ด้วยวิธี BET (Brunauer – Emmett – Teller) โดยการวัดปริมาณก๊าซไนโตรเจนที่ถูกดูดเก็บไว้โดยสารดูดซับ

- ขนาดประสิทธิผล (Effective Size)

- สัมประสิทธิ์ความคงตัว (Uniformity Coefficient)

วิเคราะห์โดยวิธีการร่อนผ่านชุดตะแกรงมาตรฐาน (Sieve Analysis) เบอร์ 6, 10, 16, 20, 30, 30, 40, 50 และ 80 แล้ววัดน้ำหนักสารดูดซับที่ค้างอยู่บนตะแกรง แล้วจึงนำค่าที่ได้มาพล็อตกราฟ Log – Probability

3.1.2 การทดสอบไอโซเทอมการดูดซับแบบฟรอนด์ลิช (Frundlich Isotherm)

ทำการทดลองแบบแบชท์ (Batch) โดยใส่น้ำเสีย 100 มิลลิลิตร ลงในภาชนะที่มีฝาปิด แล้วจึงใส่สารดูดซับโดยเปลี่ยนแปลงปริมาณ 16 ค่า ในภาชนะ 16 ใบ ปิดฝาและนำไปใส่เครื่องเขย่า (Shaker) ทำการเขย่าด้วยอัตราเร็ว 200 รอบต่อนาทีเป็นเวลา 2 ชั่วโมง ทิ้งให้ถ่านจมตัวจากนั้นนำไปกรองผ่านกระดาษกรองเบอร์ 40 เพื่อแยกถ่านออกและนำไปวิเคราะห์ความเข้มข้นของสี โดยในการทดลองมี ตัวแปรดังต่อไปนี้ คือ

1. สารดูดซับ 3 ชนิด คือ ถ่านกัมมันต์, ถ่านกะลา และถ่านชานอ้อย ที่บดละเอียดและร่อนผ่านตะแกรงมาตรฐานเบอร์ 325 และอบแห้งที่อุณหภูมิ 150 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 3 ชั่วโมง แล้วเก็บไว้ในโถป้องกันความชื้น (Desicator)

2. ปริมาณสารดูดซับเปลี่ยนแปลง 16 ค่า คือ 0, 0.01, 0.03, 0.05, 0.07, 0.09, 0.10, 0.30, 0.50, 0.70, 0.09, 1.00, 3.00, 5.00, 7.00 และ 9.00 กรัม

3. สีของน้ำเสียเปลี่ยนแปลง 3 สี คือ เหลือง, แดง และน้ำเงิน

4. ความเข้มข้นของสีเปลี่ยนแปลง 4 ค่า คือ 250, 500, 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร

5. ควบคุมพีเอชไว้ที่ประมาณ 7 – 9

6. ควบคุมอุณหภูมิไว้ที่ประมาณอุณหภูมิห้อง

ตารางที่ 3.1 แผนการทดลองการทดสอบไอโซเทอมการดูดซับแบบพรุนลักษณะ

การทดลอง	สารดูดซับ	น้ำเสีย
1	ถ่านกัมมันต์	สีเหลือง ความเข้มข้น 250 , 500 , 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร สีแดง ความเข้มข้น 250 , 500 , 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร สีน้ำเงิน ความเข้มข้น 250 , 500 , 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร
2	ถ่านกะลา	สีเหลือง ความเข้มข้น 250 , 500 , 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร สีแดง ความเข้มข้น 250 , 500 , 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร สีน้ำเงิน ความเข้มข้น 250 , 500 , 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร
3	ถ่านชานอ้อย	สีเหลือง ความเข้มข้น 250 , 500 , 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร สีแดง ความเข้มข้น 250 , 500 , 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร สีน้ำเงิน ความเข้มข้น 250 , 500 , 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร

3.1.3 การทดสอบประสิทธิภาพการดูดซับไอโซเทอมการดูดซับแบบแท่ง (Adsorption Column)

ทำการทดลองโดยใช้ถังดูดซับแบบแท่ง ป้อนน้ำเสียเข้าสู่ถังแบบไหลลง (Downflow) อย่างต่อเนื่อง โดยมีตัวแปรดังต่อไปนี้ คือ

1. สารดูดซับ 5 ชนิด คือ ถ่านกัมมันต์ , ถ่านกะลา , ถ่านชานอ้อย , ถ่านกัมมันต์ผสมถ่านกะลา และถ่าน กัมมันต์ผสมถ่านชานอ้อย โดยการผสมจะใช้สัดส่วนร้อยละ 50 ของทั้งหมดระหว่างถ่านกัมมันต์ – ถ่านกะลา และถ่านกัมมันต์ – ถ่านชานอ้อย เรียงกันตามแนวความยาวของถังดูดซับ โดยนำสารดูดซับมาผ่านตะแกรงมาตรฐานเบอร์ 8 และค้ำบนตะแกรงมาตรฐานเบอร์ 30 ซึ่งจะได้สารดูดซับซึ่งมีขนาดระหว่าง 0.59 – 2.38 มิลลิเมตร อบแห้งที่อุณหภูมิ 150 องศาเซลเซียสเป็นเวลา 3 ชั่วโมง แล้วเก็บไว้ในโถป้องกันความชื้น (Desicator)
2. น้ำเสียเปลี่ยนแปลง 4 ชนิด คือ น้ำทิ้งจริงของโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ , น้ำเสียสังเคราะห์ สีเหลือง , แดง และน้ำเงิน
3. ความเข้มข้นของสีเปลี่ยนแปลง 4 ค่า คือ 250 , 500 , 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร
4. ความสูงของชั้นถ่านเปลี่ยนแปลง 4 ค่า คือ 0.3 , 0.6 , 0.9 และ 1.2 เมตร
5. ควบคุมพีเอชไว้ที่ประมาณ 7 – 9
6. ควบคุมอุณหภูมิไว้ที่ประมาณอุณหภูมิห้อง
7. ควบคุมอัตราการไหลของน้ำที่ 5 ลิตรต่อชั่วโมง

ตารางที่ 3.2 แผนการทดลองการทดสอบประสิทธิภาพการดูดซับด้วยถังดูดซับแบบแห้ง

การทดลอง	สารดูดซับ	น้ำเสีย
1	ถ่านกัมมันต์	สีเหลือง ความเข้มข้น 250, 500, 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร สีแดง ความเข้มข้น 250, 500, 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร สีน้ำเงิน ความเข้มข้น 250, 500, 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร น้ำทิ้งจริงของโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ
2	ถ่านกะลา	สีเหลือง ความเข้มข้น 250, 500, 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร สีแดง ความเข้มข้น 250, 500, 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร สีน้ำเงิน ความเข้มข้น 250, 500, 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร น้ำทิ้งจริงของโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ
3	ถ่านชานอ้อย	สีเหลือง ความเข้มข้น 250, 500, 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร สีแดง ความเข้มข้น 250, 500, 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร สีน้ำเงิน ความเข้มข้น 250, 500, 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร น้ำทิ้งจริงของโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ
4	ถ่านกัมมันต์ ผสมถ่านกะลา	สีเหลืองความเข้มข้น 250, 500, 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร สีแดงความเข้มข้น 250, 500, 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร สีน้ำเงินความเข้มข้น 250, 500, 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร น้ำทิ้งจริงของโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ
5	ถ่านกัมมันต์ ผสมถ่านชานอ้อย	สีเหลืองความเข้มข้น 250, 500, 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร สีแดงความเข้มข้น 250, 500, 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร สีน้ำเงินความเข้มข้น 250, 500, 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร น้ำทิ้งจริงของโรงงานอุตสาหกรรมสิ่งทอ

3.2 การเตรียมสารดูดซับและน้ำเสียที่ใช้ในการทดลอง

3.2.1 สารดูดซับ

1. ถ่านกัมมันต์ชนิดเม็ดชนิด Filtrasorb 300 ซึ่งเป็นชนิดที่เหมาะสมในการใช้บำบัดน้ำเสียหาซื้อได้ตามท้องตลาด

2. ถ่านกล้านั้นใช้ถ่านกล่าสำเร็จรูปที่หาซื้อจากท้องตลาด นำมาบดให้มีขนาดเล็ก หลังจากนั้นจึงนำมากระตุ้น(Activated)เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพโดยการนำถ่านกล่าแช่ไว้ในสารละลายโซเดียมคลอไรด์ (NaCl) 1 คีน แล้วจึงนำไปเผาในภาชนะปิดที่อุณหภูมิ 550 °ซ เป็นเวลา 30 นาที แล้วจึงนำถ่านมาล้างทำความสะอาดด้วยน้ำร้อนหลาย ๆ ครั้งจนสะอาด

3. ถ่านซันอ้อยจะทำการเผาเอง โดยนำวัตถุดิบ คือ ซันอ้อยมาทำการตัดให้ได้ขนาดที่พอเหมาะ แช่ไว้ในสารละลายโซเดียมคลอไรด์(NaCl) 1 คีนแล้วจึงนำไปเผาในภาชนะปิดที่ทำจากดินเผาที่อุณหภูมิ 550 °ซ เป็นเวลา 30 นาที แล้วจึงนำถ่านมาล้างทำความสะอาดด้วยน้ำร้อนหลาย ๆ ครั้งจนสะอาดเช่นเดียวกับถ่านกล่า

ทำการคัดขนาดของสารดูดซับ 3 ชนิด คือ ถ่านกัมมันต์ , ถ่านกล่า และถ่านซันอ้อย โดยการร่อนผ่านตะแกรงมาตรฐานเบอร์ 8 และค้ำงบนตะแกรงมาตรฐานเบอร์ 30 ซึ่งจะได้สารดูดซับที่มีขนาดอยู่ระหว่าง 0.59 – 2.38 มิลลิเมตร นำไปอบแห้งที่อุณหภูมิ 150 °ซ เป็นเวลา 3 ชั่วโมง แล้วเก็บไว้ในโถป้องกันความชื้น (Desicator) ซึ่งถ่านส่วนนี้จะไปใช้ในการวิเคราะห์หลักขณะทางกายภาพที่สำคัญของสารดูดซับและการทดสอบประสิทธิภาพการดูดซับโดยใช้ถังดูดซับแบบแท่ง ส่วนสารดูดซับที่ จะใช้ในการทดสอบไอโซเทอมการดูดซับแบบพุนดลิกซัน นั้น จะทำการบดสารดูดซับจนละเอียดสามารถร่อนผ่านตะแกรงมาตรฐานเบอร์ 325 นำไปอบแห้งที่อุณหภูมิ 150 °ซ เป็นเวลา 3 ชั่วโมง แล้วเก็บไว้ในโถป้องกันความชื้น (Desicator) เช่นเดียวกัน

3.2.2 น้ำเสียที่ใช้ในการทดลอง

ใช้น้ำทิ้งหลังการบำบัดทางชีววิทยาและทางเคมีของโรงงานไทยโพรเท็กซ์ไทลส์มีลล์จำกัด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยทำการเก็บตัวอย่างน้ำจากบริเวณรางที่จะปล่อยน้ำทิ้งลงสู่แม่น้ำนครชัยศรี และในการทดลองทุกครั้งจะเก็บตัวอย่างน้ำจากที่เดียวกันทุกครั้ง

น้ำเสียสังเคราะห์ที่ใช้ในการทดลองเตรียมจากการละลายสีข้อมประเภทไดเรกต์ (Direct) 3 ชนิด ในน้ำ โดยสีที่ใช้เป็นสีชนิดเดียวกันกับที่โรงงานใช้ในการย้อมผ้า คือ สีเหลือง (Indosol Yellow SF – 2 RL) , สีแดง (Indosol Rubine SE – RGN) และสีน้ำเงิน (Indosol Navy SE – BL240) ซึ่งความเข้มข้นสีที่ใช้ในการทดลองนั้นมี 4 ค่า คือ 250 , 500 , 750 และ 1,000 มิลลิกรัมต่อลิตร

3.3 เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทดลอง

3.3.1 ถังดูดติดผิวแบบแห้ง (Adsorption Column) ใช้ท่ออะคริลิก (Acrylic) ใส เส้นผ่าศูนย์กลางกลางภายในขนาด 3 เซนติเมตร ความสูง 3 เมตร

3.3.2 ถังเก็บน้ำเสียเพื่อที่จะทำการสูบเข้าสู่ถังดูดติดผิวแบบแห้ง

3.3.3 เครื่องมือวัดระดับของน้ำเพื่อใช้ในการวัดระดับของน้ำตามจุดเก็บตัวอย่าง

3.3.4 เครื่องสูบน้ำ ใช้เครื่องสูบน้ำที่ใช้สำหรับตู้ปลาี่ห้อ JUN รุ่น HX – 4500 ใช้สำหรับสูบน้ำเข้าสู่ถังดูดติดผิวแบบแห้ง โดยจะทำการปรับอัตราการไหลของน้ำไว้ที่ 5 ลิตรต่อชั่วโมง

3.3.5 ท่อน้ำที่ใช้ต่อกับถังดูดติดผิวเพื่อทำการเก็บตัวอย่างน้ำตามจุดความสูงต่าง ๆ

3.3.6 ขวดพลาสติกขนาด 500 มิลลิลิตร มีฝาปิดที่ใช้ในการทดสอบไอโซเทอร์มแบบพรีนคลิช

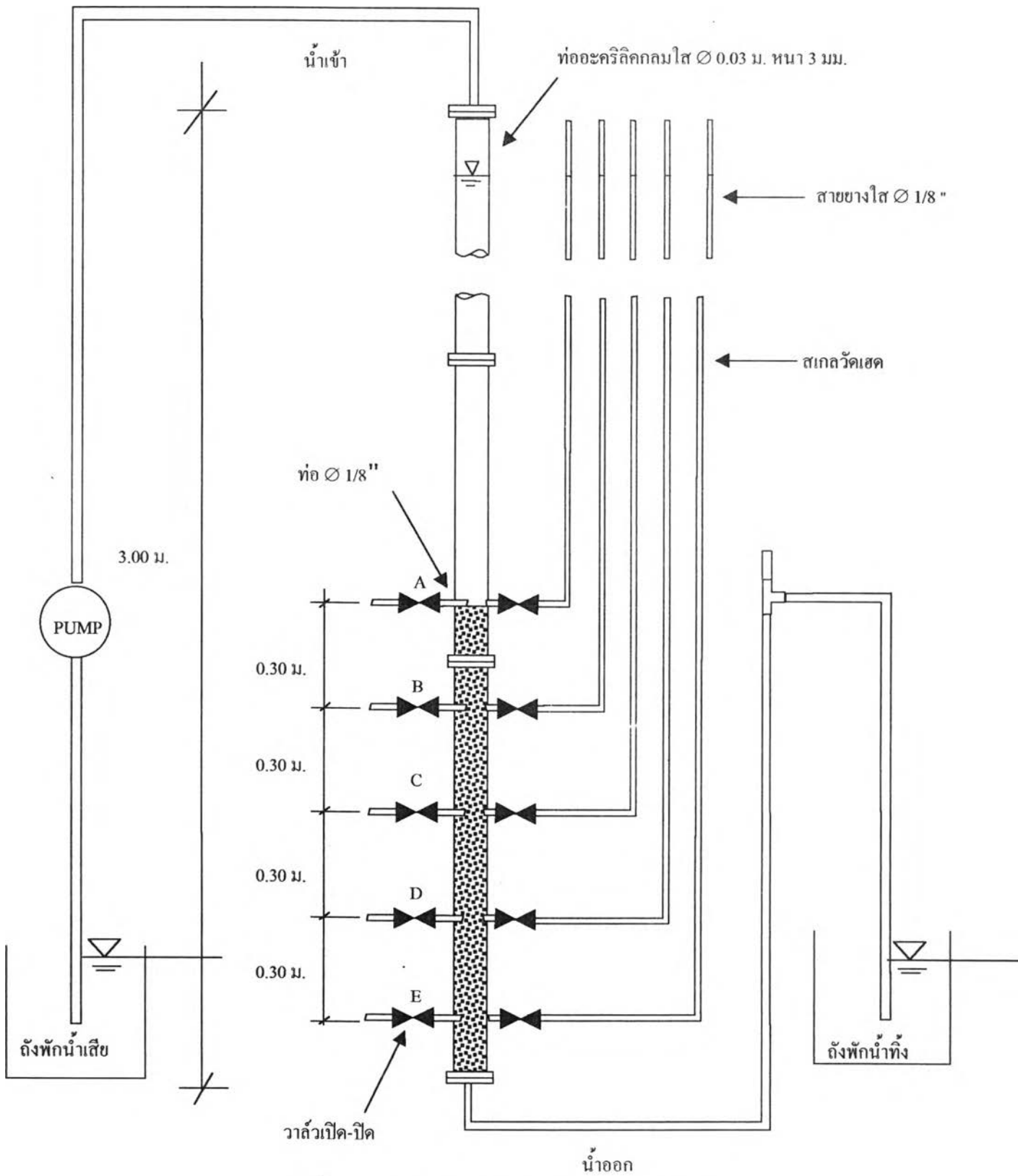
3.3.7 เครื่องเขย่า (Shaker)

3.3.8 เตาเผาอุณหภูมิสูง (Furnace)

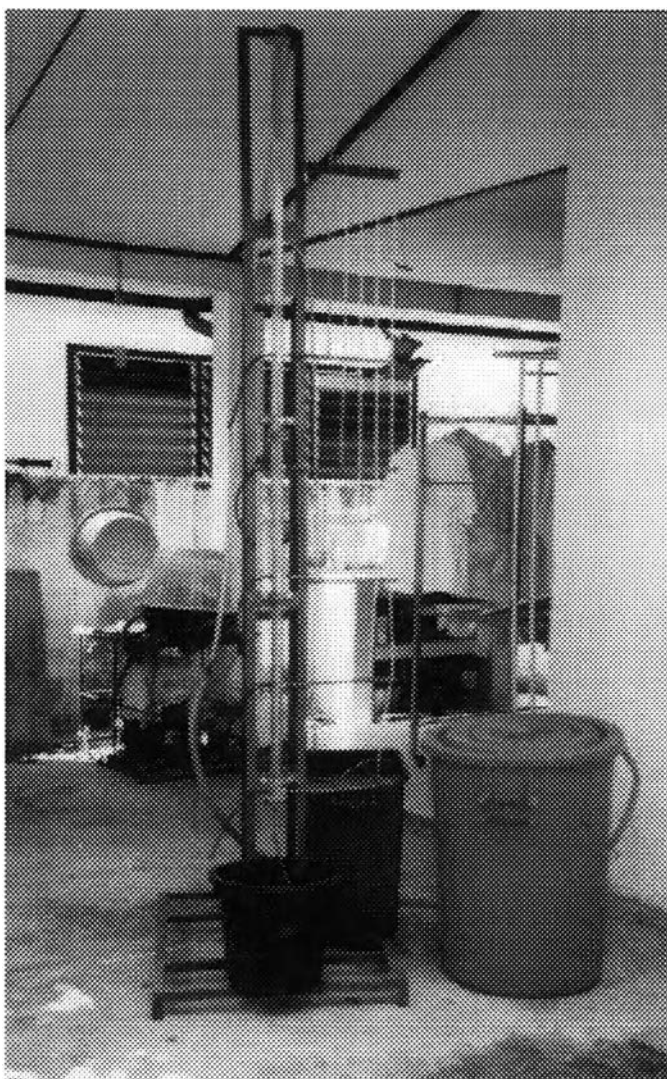
3.3.9 โถป้องกันความชื้น (Desicator)

3.4 การติดตั้งอุปกรณ์ถังดูดติดผิวแบบแห้ง

แผนผังการทำงานของถังดูดติดผิวแบบแห้งแสดงไว้ดังในรูปที่ 3.1

รูปที่ 3.1 แผนภาพการทำงานของถังดูดดีดผิวแบบแท่ง

รูปที่ 3.2 ถังดูดติดผิวแบบแท่งที่ใช้ในการทดลอง

3.5 การเก็บตัวอย่างน้ำและการวิเคราะห์

3.5.1 การเก็บตัวอย่างน้ำ จะทำการเก็บที่ตำแหน่งต่าง ๆ ของถังดูดติดผิวแบบแท่ง 5 จุด ดังที่ได้แสดงในรูปที่ 3.2 คือ

1. จุด A เป็นจุดที่น้ำเข้าสู่ถังซึ่งยังไม่สัมผัสกับสารดูดติดผิว
2. จุด B เป็นจุดที่น้ำออกจากถังซึ่งได้ผ่านสารดูดติดผิวที่ความสูง 0.3 เมตร
3. จุด C เป็นจุดที่น้ำออกจากถังซึ่งได้ผ่านสารดูดติดผิวที่ความสูง 0.6 เมตร

4. จุด D เป็นจุดที่น้ำออกจากถังซึ่งได้ผ่านสารดูดซับที่ความสูง 0.9 เมตร
  5. จุด E เป็นจุดที่น้ำออกจากถังซึ่งได้ผ่านสารดูดซับที่ความสูง 1.2 เมตร
- โดยจะทำการวิเคราะห์พารามิเตอร์ต่าง ๆ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.3 พารามิเตอร์ ตำแหน่ง และความถี่ในการเก็บตัวอย่างน้ำ

พารามิเตอร์	ตำแหน่งที่เก็บตัวอย่าง					ความถี่ในการเก็บตัวอย่าง
	จุด A	จุด B	จุด C	จุด D	จุด E	
สี	*	*	*	*	*	1 ครั้ง / วัน
ซีโอดี	*				*	1 ครั้ง / วัน
พีเอช	*				*	1 ครั้ง / วัน
อุณหภูมิ	*				*	1 ครั้ง / วัน

**หมายเหตุ   2 วันแรก เก็บตัวอย่างวันละ 2 ครั้ง   (12 ช.ม.)
                                   วันต่อไป เก็บตัวอย่างวันละ 1 ครั้ง   (24 ช.ม.)

3.5.2 การวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำ

วิธีวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำแสดงไว้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.4 วิธีวิเคราะห์ตัวอย่างน้ำ

พารามิเตอร์	วิธีวิเคราะห์
สี	ใช้เครื่อง UV - Spectrophotometer
ซีโอดี	Dicromate Closed Reflux Method
พีเอช	ใช้เครื่อง pH Meter
อุณหภูมิ	ใช้ Thermometer

โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์น้ำดังต่อไปนี้

1. เครื่อง UV – Spectrophotometer ใช้ในการวัดการดูดกลืนของแสง ซึ่งจะแสดงเป็นค่าการดูดกลืนของแสง (Absorbance) โดยจะทำการวัดค่าการดูดกลืนของแสงของตัวอย่างน้ำต่าง ๆ ที่ความยาวคลื่นที่เหมาะสมของแต่ละตัวอย่างน้ำซึ่งจะได้จากการทดลอง
2. ตู้อบ ใช้ในการวิเคราะห์ซีโอดี โดยจะอบที่อุณหภูมิ 150 °ซ. เป็นเวลา 2 ชั่วโมง
3. เครื่องวัดพีเอช (pH Meter)
4. เทอร์โมมิเตอร์ ใช้ในการวัดอุณหภูมิของน้ำ

3.6 การควบคุมการทดลอง

การควบคุมการทดลองที่สำคัญคือ ในการทดสอบประสิทธิภาพการดูดซับของสารดูดซับ โดยใช้อัตราการไหลแบบคงที่ ซึ่งในการทดลองนั้นใช้อัตราการไหลที่ 5 ลิตรต่อชั่วโมง ดังนั้นจึงต้องมีการปรับแต่งอัตราการไหลให้คงที่ทุกวัน นอกจากนี้ยังต้องทำความสะอาดเครื่องสูบน้ำ , สายยาง , ถังเก็บน้ำ และตัวถังดูดซับไม่ให้มีสิ่งสกปรกหรือตะไคร่เกาะติดซึ่งอาจจะทำให้เกิดความผิดพลาดในการทดลองได้